

Universitetsbiblioteket
Brosing Box 27

L i g t a l e

over

Peder Johannesen Age
og Hustru
Martha Torildsdatter.

af

Niels Hertberg,
Sognepræst til Kingservigs Præstegjeld.

selges til Bedste for Kingservigs Præstegjelds Battigkasse.

Bergen 1808.

Trykt hos N. Dahls Enke.

Disse agtværdige Egtefolks 2de Sønner og
Døtre:

Johannes Ager,
Niels Kysner,
Guri Jaastad og
Britte Keisætre

tilskrives
Denne Tale.

Brødre og Søstre! I ere af en ypperlig Art
Job. 5. I hørte og saae saamegen sand Kristend
af disse Eders Forældre, at stor er Forordningen i Na
Eder: at bære Stammen værdige Frugter. Ed en
Bandel var hidtil saa, at I svarede til Foræld ar
Haab, og Deres Haab var stort; thi Deres m
skinnede klart for Eder. Lader fremdeles det en
brænde, som Fædrene tændte, at vi kunne see af
gode Gjerninger og prise vor Fader, som er i H fil
len, og Ordspøget opfyldes paa Eder: Væbnet fa en
ej langt fra Træet. G

Gud ventligen overtale Japhet til at b
Sems Pauluner! 1ste Moseb. 9, 27. P
at

M. Hertberg

510580

Den Retfærdige dør og der er ingen, som lægger det paa Hjerte; fromme Folk hensamles; men der er ingen, som give Ngt derpaa. Es. 57, 1. Propheten beklæger her, at blandt de flere Aarsager til de mange Synder og Ugudeligheder, der i hans Tid gif i Svang blandt hans Landmænd Isæderne, var ogsaa denne: at de vare ligegyldige og koldfindige ved de redelige og retskafne Menneskers Død; det anfægtede dem ikke, at den ene Redelige og Fromme hendsede efter den anden. Dette virkelige Tab for det Hele lagde man ikke paa Hjerte; det var dem det samme enten det saa var en gjerrig Nabal, der gif af Verden, eller det var en velgjørende Barsilai, der indgif til Guds Hvile; enten det var en from Abigael, der døde, eller en ugudelig Jesabel; enten det var en barmhjertig Samaritan, eller en koldhjertet Levit. Det var for Propheten et sørgeligt Mærke paa hans Landsmands kolde Hjerte for Dyd og Gudsfrøgt, at han saae: den Retfærdige døde og der var ingen, som lagde det paa Hjerte, og at fromme Folk

Folk hensemledes; men ingen gav Agt derpaa. Det blev til alle Tider, blandt alle Folk, et Tegns paa almindelig Fordærvelse, naar man begrov i Forglemmelse den Frommes Levet, ligesom man begrov hans Legeme i Jorden; det viser, man har da tabt moralsk Følelse, det er: man har lidet Sands og Agtelse for det, som er ædelt, godt, ret og dydigt, og at man er, som skrevet staaer, Aab. 3, Du er hverken Kold eller varm, efterdi du er lunken, vil jeg udspy dig af min Mund.

Naar et Menneske hører eller seer en slet Gjerning og ikke oprøres derved, ikke optændes af billig Harm over uandelig Uoskik; den som med koldt Blod kan høre og see Ufskyldigheden lide, Ret og Billighed kranke — den er ikke langt fra selv at begaae deslige Laster. Den der imod, som har Varme i sit Hjerter for Dyd og Gudsfægt; den som lig Mose, da han kom ned af Sinai og saa Folket hoppende Afjude-danse om Guldkalven, saa knusede han af Nidkærlighed for Guds Ære, Stentavlerne mod Klippen. 2 Mos. 32. Den som saaledes optændes i hellig Duet kun mod Uandelig, den bær hos sig en velsignet Glød, hvormed han kan opvarme sit Hjerter til det, som er godt og ret. Naar Egenlyste, egen Ære, eller andre Fristelser lokke til Synd, da har den, som brænder for det Gode, en Ild for sig, hvorefter han kan fortære det meget Uren, der saa gjerne voxer frodigt for os svage Mennesker.

ffer. Saa var vor Jesus, vort store Exempel, som har sagt: lærer af mig! Han græd over dem, som vare forvildede paa Afveje. Luc. 19. Det gjorde ham saa inderlig ondt, at Menneskene vare ligegyldige mod Gudsfrugt og Dyd; han harmedes saa over deres Koldsindighed, endog i udvortes Gudsdyrkelse, at han uddrev dem, som solgte og kjøbte i Tempel. Joh 2. Thi de, som ringeagte Guds Hus, ringeagte nok endnu mere hvad de der høre. Hans Disciple kom ihu, staaer der Ps 69: Tidkjærhed for dit Hus fortærer mig. Saa bør det os at komme ihu de Gode og Dydige, at vi ikke skulle være sene; men være deres Efterfølgere, som formedelst Tro og Taalmodighed Arve Sorjettelserne. Eph 6. Og ikke gøre os skyldige i Prophetens Klagemaal, naar den Fromme døde, ej at lægge det paa Hjerte; thi

Nytten af den Frommes Erindring er mangelund.

Man læser i Bøger, man hører i Guds Ord idelig prædike om Troens Frugter, som ere de kristelige Døder; snart heder det: du skal være taalmodig i Modgang, ydmyg i Medgang, god-dædig i Rigdom, ikke misundelig mod andre i din Fattigdom; du skal være ærlig, redelig, retfærdig i Ord, i Gjerning; tro og arbejdsom i dit Kald; skaansom i Ord og Udfærd mod andre skal du være, billig i dine Domme; sagtnodig i Omgang, tilgivelig mod Vøenner; tamme skal du din Høvn

og din Tunge; tjenstvilligt til Hjælp, sandt i Ord, ingen fornærme. Du skal stride mod Fristelser, holde dig ubesmitet fra Verden. Du skal troe paa Gud og hans Ord, haabe paa Gud, ære Gud over alle Ting og din Næste som dig selv. Saa høres, saa læses i Guds og vore egne Huse. Ja, tænker man en: "dette er alt godt nok, det burde vel saa være; men hvem kan være" saa, det er let at sige: saa og saa skal du "være; men hvad kan det skrøbelige Menneſke formaae? Jæ er et syndigt Menneſke, det gaaer over mine Kræfter at være saa og saa gudfrygtig" Saaledes undskylder et Menneſke sin Dovenskab i at vandre paa Saligheds Vej. Det kan være dem valkert nok at høre i Kirken og læse i Bogen; men naar Kirkelederen lukkes og Bogen lægges paa Hylden, bliver det ofte med et Sul: "Gud give, jeg kunde gjøre det!" Da det gaar som Salomon siger: Den Lade ønsker og faaer ikke. De see sig ikke engang om, at der ere de, som visselig stræbe paa ej at tage Guds Raade forjæves og i Liv og Levnet vise, at de gjøre hvad de af Guds Ord høre. Saadanne Menneſker agte de ikke paa, de lade den Retfærdige døe og lægge det ej paa Hjerte. Men naar man nu kan raabe til saadanne Menneſker: See der! der seer du et gudfrygtigt Menneſke. Naar man nu ligesom kan pege paa den sande Fromme og sige: Der er han, mærk paa hans Udseende! saa haver den paa Gudfrygtigheds

heds Vej doone ikke længer den Undskyldning:
 "Det Krøbelige Menneske kan intet formaae
 paa Dydens Vej;" han kan nu ikke længer sige:
 "hvo kan være saa?" Det er derfor, Gud
 laver det saa, at der altid, Tid efter anden skal
 være nogle udmærkede reiskafne Mennesker i
 enhver Egn og Bygd, ligesom Lys man kan see
 paa, om man vil see, hvad det vist nok soage
 Menneske dog kan formaae. Saa var der en
 reiskafdig Loth i selve Sodoma; en gudsfrygtig
 Abraham i Cananitternes Land; en kyst Joseph
 i Potifars Hus; endydig Abigaeli Nabals Bolig.
 Den Frommes Levet lærer os da hvad vi kunne
 blive, og at vi med Paulus formaae alting i
 Christo, som gjør os mægtig. Naar man saa
 sætter den reiskafne Mand lige for den Lastefuldes
 Dine, da maa han selv slaae Djnene ned og skam
 me sig.

Exempler pleje virke stærkt paa os Menne
 sker, langt mere end Formaninger. Naar man
 seer den velsignede Gudsfrøgt i Sjerningen, da
 kommer dens Dejlighed os endnu mere tilsynne end
 alle Beskrivelser kan male os den. Affkildrer
 du Solen med de mest glimrende Farver, de
 ligne aldrig Solens Glands, og om de end lig
 nede, ve varmede dog ikke. Saa har det sig med
 sand Gudsfrøgt, man beskriver den med Engles
 tunges, den gier dog ikke saa megen Virkning,
 som naar du seer ægte christelig Dyd øves i Sjern
 ing, øves mod dig selv, da føler du dens Barne.
 Det

Det dydige Menneske har en Elffværdighed med
 sig, som bestjæmmer de Onde og opliver de Gode.
 Naar man ret agter paa et retskaffent Menneskes
 Udfærd, saa opmuntres man at ligne det. Det
 bør os da at drage til Minde Prophetens Klage:
 Den Retfærdige dør ic. Vi bør stræbe ved
 enhver Anledning at oppuste i vort Hjerte den
 Guddoms Gnist, det er: den Højsagtelse for
 Alt det, der er ret og godt, Gud har nedlagt
 hos os. Vi have i Dag en stjon Marsag dertil;
 desværre ere saadanne Lejligheder ikke mange;
 men Tak være Gud! de gives dog! En os alle
 bekjendt dydig Mand er gangen ind til Hvile.
 En Mand, hvis gode Navn og Rygte jeg hørte
 længe før jeg kom her; en blandt dem, som jeg
 hørte vidne om denne Mandes Retkaffenhed, var
 den Eder alle bekjendte Peder Olsen, fordum
 Klokker her, og vi vide alle, at denne nu hos Gud
 salige Mand foer aldrig med Skrap og Tant —
 af ham hørte jeg allerede i min Ungdom Peder
 Age nævne blandt Hardangers udmærkede rets-
 kaffne Mænd; og da jeg selv blev Mand og kunde
 forstaae mig ret paa hvad der er en Mandes sande
 Værd, blev hans Navn ofte nævnt, stet ikke fordi
 han var en velholden Mand; men fordi han var
 en dydig Mand. Dit Navn, som rig Mand,
 siger stet ingen Ting til din sande Værd; men dit
 Navn, som retsindig, dydig Mand, det siger
 meget; thi du opmuntreer da andre at ligne dig.
 Saaledes gaar Rygtet længere end Manden, og
 et

et godt Navn er, som Salomon siger, som en
 Fjøn Salve, det udbreder sin Bellugt vidt og
 bredt. Da jeg kom her, gif det mig med denne
 Mand ligesom med Lyset: jo nærmere du kommer
 det, jo mere det lyser; jeg hørte mange, saa ved
 Beslighed, tale om ham; men endnu har jeg al-
 drig hørt nogen, der havde noget paa ham at
 udsætte. Det er dog meget, naar som en eller
 anden, der selv er ond, ogsaa gjerne vil
 opsoge nogen Fejl med andres; naar et Menneſke
 kan komme saavidt i sin christelige Wandel, at
 at det stopper saaledes Munden til paa Bagtalere,
 at de ſkæmmes at udspye den Gife, de kan
 bære under aiftig Tunge. Naar der da findes
 blandt os saadanne Menneſker, der lade deres
 Lys ſkinne, og, Gud ſkee Lov! de findes, saa
 maa vi følge dette Lys, de, der bære rig Høst;
 saa maae vi agte paa diſſe Frugter; thi af deres
 Frugter ſkulle I kjende dem, ſiger Jeſus. Saa
 bær en Lærer, efter Guds Befaling Pf. 37,
 raabe til de Tjientlevende: giv agt paa en rets
 ſkaffen! ſee en Oprigtig! Hvorfor ſee?
 hvorfor give agt? For at ligne ham. Hvad
 han kan, kan ogsaa du og jeg. Bær du din Lig-
 gendefæ i Leerkar, han bær viſſelig ikke ſit i Guld-
 kar. Fejl ligger for hver Mands Dør; det
 kommer an paa hvorvidt du aabner Døren. Jeg
 veed meget vel, at naar en Lærer priſer en Afvød,
 ſom har vandret christelig, og fremſtiller ham til
 et Exempel, da kan der gives dem, ſom tænke:
 "Na! Ligtaalen er bleven vel betalt, derfor

roses den Døde." Ja, sligt kan vel være skeet, Gud bedre! Men om nogen saa vilde tænke om denne min Tale, saa tør jeg rent ud sige, det var saadan en, som var brændemærket i egen Samvittighed, og taaler ej den Dydiges Ros; sligt Menneskes Dom foragter jeg. Eller ogsaa kunde det være saadan en, som ej kjendte denne Mand, men hvo er den blandt Eder, som ej kjendte ham? Man tænke om denne min Tale hvad man vil, Gud er min Dommer, og jeg taler efter bedste Dørbetaling. Jeg for min Del vil ikke gjøre mig skyldig i Prophetens Klage og lade den Retfærdige døe uden at lægge det paa Hjerte; jeg vil bevare i mit Bryst denne Christens Leven til et Exempel for mig at efterfølge, og jeg bør som Lærer offentlig tale derom, efter Pauli Formaning Phil. 4: "Brødre! siger han, "alt det, der er sandt; alt det, der er ærbart; alt det, der er retfærdigt; alt det, der er rent; alt det, der er elskeligt; alt det, der tales vel om, enten det er nogen Dyd, eller nogen Ros, giver agt paa alt dette og gjør det, og Fredens Gud skal være med Eder!"

Eigesom et Menneske, der pryder sit Hjem med ægte Gudefrugt, er til megen Betsignelse og Efterfølgelse i sit Hus, for sine Børn, sine Husfolk, sine Naboer og andre, saa kan det Menneskes Grindring efter Døden gavne, naar de Efterlevende ej gjøre sig skyldige i Prophetens Betjelling

belle: den Retfærdige døer 2c. Hedte det fordom om gamle Simeon Luc. 2. Han var en retfærdig og gudsfrygtig Mand, og ventede Israels Trøst, saa anvender jeg dette paa denne vor hensovede Olding og hvad Jesus siger om Johannes, Joh 5: J ville til en Stund fryde eder ved hans Lys. Guds Forsyn over ham fra Ungdommen lyser for os. Fod af fattige Forældre drog han i Ungdommen ud af Faders Hus, som Jacob til Mesopotamien med en Sten til Hovedpude og en Stav i Haanden, 1 Mos 28. Saa drog han ogsaa uden Rejsepenge til Bergen at lære et nyttigt Haandværk. Havde han end ingen Penge i Lommen, saa havde han allerede da Gud i sit Hjerte. Endog før han var confirmeret, kom han ind til Byen, hvor der ere saa mange forførende Huller og Snarer, allerhelst i den Stand, han var. Men han vandt, fordi han stred; og fordi han stred, var Gud med ham. Efter 6½ Aar kom han hjemoplært i Smedehaandsværket. Men en Ting havde han lært: Fylteri, Hoer og falsk Arbejde. Ufordærvet drog han, ufordærvet vente han tilbage. Han havde vundet Kyndighed i sit Haandværk; men ingen Penge, kun 4 Mk. var hans Ejendom. Med Arbejds Kyndige Hænder, et sundt Legeme og god Samvittighed kom han til Fødested. See her du unge Mennecke! du gaaer fattig ud fra fattige Forældre; staaer ikke paa, om du med saa Fier flyves ud af ringe Rede! Gal i Tjeneste hos brav Husbonde

bonde! tjen tro! tjen flittig! vær lærevillig! lær
 at dyrke Jorden! den aabner sin moderlige Barm
 for dig, nærer dig, naar du suer hendes ret; eller
 lær dig et Haandværk, hvorved du kan ernære
 dig selv og gavne din Næste. Lær alt, hvad
 gavnligt er! Kun lær ej at snyde! — Vandret
 saa, hvor du finder Levebrød paa Guds Jord,
 Gud finder du allesteds, naar du vil finde ham.
 Skam dig aldrig, fordi du er fattig; men skam
 dig, naar du er uduelig til Gavn. Du vil gjerne
 fortjene meget, og arbejde lidet, al ja! du gier
 dig i unge Aar til Handel, som det heder her,
 hvad vil du? Du vil blive snart rig. O, kjære
 Børn! de, som ville vorde rige, stær Guds
 Ord, de falde i adskillige Fristelser. Adskillige
 Forældre her sige: "Min Søn skal ej tjene, men
 handle; det gier flere Penge, mindre Arbejde.
 De spille Dinene paa Penge, lukke dem for Guds-
 fragt; de agtede ikke paa: Handel gav Svir,
 Svir gav Tab, Tab gav Fattigdom, Fattigdom
 gav Bedraa, Bedrag gav Straf; hvad vandt
 du nu? En rum Pung, fuld af ond Samvit-
 tighed, og du foragter dig selv, og andre foragte
 dig. See denne Mand's Exempel paa hvad Flit-
 tighed kan udrette: han samlede sig i 12 Aar
 Halsdelen af de 1000 Rdlr., hvorfor han kjøbte
 sin Jord. Han samlede det ikke ved Oniragti-
 ghed, ej heller ved Svig eller List; men ved sine
 flittige Hænder. Det var at bruge Verden efter
 Guds Ord, 1 Cor. 7: De, som bruge denne
 Verden

Verden, skulle være som de, der ikke mis-
 bruge den. Seer du, det gaaer an at blive en
 velholden Mand uden Rarrighed og Bedrag.
 Da han fik saameget at han kunde, saa glemte
 han ej at gjøre vel og meddele; thi han vidste,
 saadanne Offere behage Gud vel, og at salig er
 den, som forbarmer sig over den Kinge, Herren
 skal redde ham paa en ond Dag. Han tog sine
 fattige Forældre, som vare Lægslemmer til sig
 og sørgede efter sønlig Pligt for dem: Faderen i
 6 Aar, Moderen i 13 Aar; thi han vilde ej
 andre skulle bære den Byrde, der fornemmelig
 tilkom ham; de have baaret mig, tænkte han,
 jeg bør bære dem, de have efter Evne maattet,
 læstet, tilset mig i mine Barndomsaar, saa
 bør jeg gjøre mod dem i Alderdomsaarene. Han
 fik ogsaa deres Betsanelse i Liv og Død; dette
 var ogsaa den eneste Arv, han fik; den gav vel
 ingen Rente her, men desto vissere der, hvor
 Møl og Orm kan interfortære. See her du, som
 saa gjerne kaster din Byrde paa andres Skuldre,
 du bør vel nu sige: han gjorde ej mere end sin
 Pligt, at han sørgede for sine Forældre. Ja!
 det er sandt; men da de vare i Lægd, tvang vær-
 stlig Lov ham ej dertil. Men hvad gjør du? Du
 lader gjerne Bygden føde dine Forældre, om du
 kan undslaae dig derfor, og kan du det ikke, saa
 gjør du det vel; men saa, at de skulle tungt be-
 staaes af Guds Forældre. Man lære ogsaa af denne
 Mandes Levnet dette: du kan blive en velholden
 Mand

Mand, om du ikke gnaver og flaver af din Næste, ligesom du flaver Barken af Træ til dine Kreaturer; han var ingen Gnier, og dog samlede han; han bedrog ingen, og dog vandt han; han gav og han laante den Trængende, og dog tabte han ikke; han øvede sit Haandværk, og dog forsomte han ej sin Jord; han udsolgte sine Smedevarer, og dog forfordede han ej sin Broder; han havde Hænderne paa Arbejdet, og dog Hjertet til Gud; han ventede med Simeon Israels Trost: vor christelige Religions Haab og Trost: Jesu Forløsning, hans Lidelse for os, hans Død, deri satte han al sin Saligheds Haab; han ansaae sit Christelige Liv som Troes Frugt, og ikke som Saligheds Marsag, vel vidende: at Troen er død uden Gjerning. Han talede gjerne om Gud, bad gjerne til Gud, glædede sig i Gud og hans Ord. — Saa levede denne Mand sin Tid, og Gud var med ham; hans Liv hengled uden Modgangsstorme; han behøvede dem nok ikke til sin Oprugtelse til Guds Rige. Fred gav han, og Fred fik han, saavidt som man kan faae Fred i denne Verden. Han nød den Guds store Gave, at have en from, gudsfrygtig og vindskibelig Hustru; han levede med hende i Fortrolighed og Ægteffabs blide Fred; hans Villie var hendes, og hendes hans; de havde begge et Sind, et Hjerte; hun var ham som Sara; thi Sara var Abraham lydige og kaldte ham Herre, heder det. De begge opdroge deres Børn til sand Gudsfrygt og

og lærte dem ved deres Levnet især, hvorledes det
 bør Christne at vandre. De kjædedes ikke af den
 Møje, de havde haft af Børnenes Opdragelse; de
 ængstedes ikke over hvor Børnene skulde deres
 Brød og Lykke tage; men det som havde bekymret
 dem var: at deres Børn maatte blive dydige Men-
 nesker, det var deres Sag. Og, Gud være
 Tak! deres Omhu blev lønnet, indtil deres graa
 Haar segnede i Graven, gjorde deres Børn dem
 aldrig Sorg, men megen Glæde. Sidste Gang
 jeg talede med denne Olding, foldede han sine bæ-
 vende Hænder med disse Ord: "Gud skee Lov
 for gode Børn!" Dette var Folk, om hvil-
 ke det hedder, som skrevet staaer 2 Sam. 1.:
 "De vare elskelige i deres Liv, de bleve ej
 længe adskilte i deres Død." De finge beg-
 ge paa een Tid deres Hælsor; Hun gik kort for-
 an ham til den gode Moders og Hustrøes Løn;
 Han fulgte hende saa Uger efter. Begge døde i
 ældste Sønns Arme. Hans Strid varede længe-
 re og var haardere. Vil du spørge: hvorfor lod
 Gud denne til Døden velberedte Christen flere U-
 ger stride, og det haardt? da vil jeg svare dig
 med Guds Ord, Rom. 11: Hvo haver kjendt
 Herrens Sind? hvo var hans Raadgiver?
 Urandfagelige ere Guds Domme, og hans
 Veje usporlige. Ind i Guds Raad kan hver-
 ken du eller jeg gaae; men har du christelig Tro,
 saa seer du op fra Jordens Mørke mod Østet,
 som kom fra Guds Himmel ned, og du troer:
 Salige

Salige ere de Døde, som døse i Herren; thi
 Aanden siger: de hvile af deres Arbejde,
 og deres Gjerninger følge med dem.

Jeg vil bevare denne christelige Mands Minde
 i mit Hjerter, thi:

Han var en from og ædel Mand,
 Og ædel kan en Bønde være,
 Han hædrede sin Bøndestand,
 Og Ærlighed det var hans Ære;
 Han var sin Gud og Konge troe,
 Hans Liv var Fred, hans Død blev Ro.
 Broder og Søster! gaa du hen og gjør ligesaa!
 og Guds Fred skal være med dig. Annam
 hertil Herrens Betsignelse ic. Amen.

